

Oikaisuvaatimus (2/2) aluehallituksen päätökseen 10.11.2025 § 258 Lepolan ympärivuorokautisen asumispalveluyksikön lakkauttamisesta

Keski-Pohjanmaan aluehallitus 22.12.2025
3547/00.02.00/2024

Valmistelija

Sosiaalijohtaja Tarja Oikarinen-Nybacka, hallintolakimies Viivi Haanpää

Hyvinvointialueen kirjaamoon on toimitettu 25.11.2025 oikaisuvaatimus koskien aluehallituksen päätöstä 10.11.2025 § 258 Lepolan lakkauttamisesta. Hyvinvointialuelain 139 §:n mukaan aluehallituksen ja lautakunnan sekä niiden jaoston ja alaisen viranomaisen päätökseen tyytymätön saa vaatia siihen oikaisua. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä kiireellisenä. Oikaisuvaatimus tehdään aluehallituksen ja lautakunnan sekä niiden jaoston ja alaisen viranomaisen päätöksestä asianomaiselle toimielimelle. Hyvinvointialuelain 143 §:n mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on tehty määräajassa ja sen käsittelee aluehallitus.

Hyvinvointialuelain 142.1 §:n mukaan oikaisuvaatimuksen ja aluevalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä hyvinvointialueen jäsen. Oikaisuvaatimuksen tekijä on hyvinvointialueen jäsen.

Hallintolain 49 g §:n mukaan otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen viranomainen voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen tai hylätä oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuspäätöksessä on annettava perusteltu ratkaisu oikaisuvaatimuksessa esitettyihin vaatimuksiin.

Oikaisuvaatimus ja sen perusteet:

Oikaisuvaatimuksessa vaaditaan, että aluehallituksen 10.11.2025 § 258 päätös on kumottava hallintolain 434/2003 § 45 perusteella virheellisenä ja puutteellisesti perusteltuna. Oikaisuvaatimuksessa viitataan päätöksen perustelemista koskevaan hallintolain 45 §:ään, jonka mukaan päätös on perusteltava ja perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Oikaisuvaatimusta perustellaan seuraavilla asioilla: Päätös koskee lähinnä tulevien vuosien (2026 ja siitä eteenpäin) taloutta ja palvelutuotantoa. Päätöksen perusteluissa ei ole nähtävissä, minkä säädöksen perusteella toimivalta taloutta ja palvelutuotantoa koskien kyseessä olevassa laajuudessa on siirretty aluevaltuustolta aluehallitukselle. Oikaisuvaatimuksen tekijä ei pidä hyvän hallinnon mukaisena, että asiassa päätösesitys on annettu vasta päätöskokouksessa. Päätöspöytäkirjan mukaan yhden toimintayksikön lakkauttamisen kohdentaminen Lepolaan mainitaan

ensimmäisen kerran vasta kokouksessa tehdyssä päätösesityksessä eikä päätöksen esittelyssä käy selville, millä perusteella ikääntyvien ja vammaisten palveluiden yhden toimintayksikön lakkauttaminen on kohdentunut juuri Lepolaan. Oikaisuvaatimuksen tekijä katsoo, että epämääräistä päätöksen valmistelua edustaa, että esittelyssä ikääntyneiden ja vammaisten palveluiden kustannussäästöksi arvioidaan ympärivuorokautisen asumispalveluiden yhden toimintayksikön lakkauttamisen osalta 900 000 € ja henkilöstövähennyksenä 28 henkilötyövuotta (§ 243). Lakkauttamista koskevassa päätöksessä (§ 258) henkilöstövähennykseksi on merkitty 21 henkilötyövuotta kustannusvaikutusten ollessa edelleen 900 000 €. Lisäksi oikaisuvaatimuksen tekijä esittää, että yksikössä asuville on tarjottava palvelu jossakin muualla, mihin liittyviä toimintamuutoksia ja niiden kustannusvaikutuksia ei ole käsitelty päätöksen esittelyssä.

Vastaus oikaisuvaatimukseen:

Yhteistoimintaneuvottelut:

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella käytiin työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) mukaiset yhteistoimintaneuvottelut ajalla 3.9.2025-20.10.2025. Neuvotteluiden käyminen liittyi hyvinvointialueen talouden sopeuttamiseen sekä hyvinvointialueen strategian mukaisiin toiminnallisiin muutoksiin. Yhteistoimintaneuvotteluiden neuvottelutuloksen mukainen ikääntyneiden ja vammaisten palveluiden yhden toimintayksikön lakkauttamista koskeva käsittely siirrettiin aluehallituksen päätöksen 27.10.2025 § 243 mukaisesti aluehallituksen päätettäväksi 10.11.2025 kokoukseen. Muilta osin neuvottelutulos hyväksyttiin aluehallituksessa 27.10.2025.

Arvioidut kustannussäästöt:

Yhteistoimintaneuvotteluissa neuvotellun ympärivuorokautisen asumispalveluiden yhden toimintayksikön, Lepolan, lakkauttamisen kustannussäästöksi arvioitiin noin 900 000 euroa/vuosi. Kyseessä on arvio kustannussäästöistä ja laskelma siitä perustuu Lepolan toimintayksikön tilinpäätöstietoihin vuodelta 2024. Lepolan kustannukset muodostuvat palkoista sivukuluineen, palvelujen ostoista, aineista ja tarvikkeista, vuokrasta ja sisäisistä kuluista, joihin kuuluvat muun muassa resurssikeskuksen sijaiset, palkanlaskenta ja taloushallinto. Vuonna 2024 nämä kustannukset olivat yhteensä noin 1 963 000 euroa. Vuonna 2024 tuloja tuli noin 400 000 euroa asiakasmaksuista, jolloin netto on noin 1 500 000 euroa. Tästä summasta on vähennetty arvioidut lisäkustannukset 600 000 euroa, joita aiheutuu esimerkiksi ostopalvelupaikkojen lisäämisestä. Tällöin arvioiduksi säästösummaksi, jossa on edellä todetusti huomioitu mahdollinen ostopalvelujen lisääminen 600 000 eurolla, muodostuu päätöksessä mainittu noin 900 000 euroa.

Henkilöstövähennykset toteutuvat suunnitellusti, kun Lepolan työntekijät siirtyvät hoitamaan muita hyvinvointialueen avoinna olevia tehtäviä, joihin ei oteta muita tekijöitä ulkopuolelta. Lepolassa oli yt-

neuvottelujen loputtua 16 toistaiseksi voimassa olevassa tehtävässä ollutta työntekijää. Lisäksi kahdessa vakanssissa oli määräaikainen työntekijä. Loppu arvioidusta 21 henkilötövuodesta muodostuu eri pituisista sijaisuuksista, joiden hoitamisessa on kyse muun muassa lakisääteisten vapaiden ja vuosilomien sijaisuuksista. Yt-neuvottelujen alkaessa tilanne on tyypillisesti sellainen, että irtisanottavien määrä ja sitä kautta saavutettava säästöjen määrä tarkentuu neuvottelujen kuluessa.

Lisäksi todetaan, että aluehallituksen 27.10.2025 § 243 päätöksen selostusosassa esitetty arvio ikääntyneiden ja vammaisten palvelujen suunniteltujen henkilöstövähennysten osalta (28) pitää sisällään myös muita kuin Lepolaan kohdistuvia suunniteltuja vähennyksiä. Päätöksen 10.11.2025 § 258 selostusosassa esitetty noin 21 henkilötövuotta kohdistuu Lepolan toimintayksikköön.

Lakkauttamisen kohdentuminen Lepolaan:

Hyvinvointialueen säästötarpeiden selvittämisessä käytiin läpi ikääntyneiden ja vammaisten palvelujen toimialueen kaikki toiminnot. Myös ympärivuorokautista palveluasumista oli tarkasteltava. Perustana oli eri hoitoyksiköiden valtakunnallisessa vertaiskehittämisessä lasketut todellisiin kustannuksiin perustuvat vuorokausihinnat, palveluyksiköiden tilojen kunto ja vuosikustannukset.

Yhteistoimintaneuvottelujen aloituskokouksessa sovittiin henkilöstöjärjestöjen kanssa, että neuvotteluista tiedotetaan sovitulla tavalla ja että tiedotteet tehdään yhdessä neuvotteluosapuolten kesken. Lepolan osalta meneteltiin samalla tavalla kuin muidenkin neuvottelukohteiden kuten vammaispalvelujen ja ikääntyneiden avohuollon palvelujen kanssa meneteltiin. Neuvotteluissa etsittiin muita ratkaisuja saavuttaa aluehallituksen asettamat säästötavoitteet. Julkisuuteen tiedot tulivat vasta, kun muuta ratkaisua ei eri palveluiden osalta löydetty, näin meneteltiin myös Lepolan kohdalla.

Lepolan palvelukeskuksen tilat ovat Soiten omien ympärivuorokautisten palveluasumisyksiköiden vanhimmat ja huonoimmassa kunnossa olevat, mikä osaltaan tukee säästöjen hakemisen kohdentamista juuri Lepolaan. Osittain tilojen haasteellisuus ja epäsopivuus on myös lisännyt palvelun tuottamisen kustannuksia Lepolassa. Tiloista on keskusteltu vuosittain vuokranantajan kanssa ja tilat on viimeksi katselmoitu vuokranantajan kanssa perusteellisesti 2023 ja todettu, että ison saneerauksen tekeminen olisi hyvin vaikeaa ja kallista eikä sillä saataisi lisättyä Lepolan paikkamäärää. Lepolan tiloissa tehtiin vuonna 2023 monia huomioita rakennusteknisistä ongelmista, muun muassa sähköpistorasioiden kunnosta ja paikoista, erilaisten suojalevyjen rikkoutumisista, halkeamista ja vuotokohdista eri puolilla rakennusta, mahdollisista kosteusongelmista, lattioiden kunnosta, maalipintojen kunnosta, ilmanvaihto-ongelmista sekä valaistuksesta. Lepolan tilarakenteesta (kaksi kerrosta) johtuen siellä on myös koko ajan oltava kaksi työntekijää yövuorossa asiakasturvallisuuden takaamiseksi. Lisäksi osa asiakastiloista on

ollut jaksohoidon käytössä (kuusi paikkaa), koska niitä ei ole rakenteellisten puutteiden vuoksi voitu käyttää pitkäaikaiseen ympärivuorokautiseen palveluasumiseen.

Lepolan työntekijämitoituksessa pitänyt varautua edellä mainittuihin asioihin. Huomioiden kaiken kaikkiaan kallis hoitopäivän hinta, tilahaasteet ja henkilöstörakenne, kohdistui lakkautus nimenomaan Lepolan palvelukeskukseen.

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu ja palveluiden tuottaminen:

Hyvinvointialueella on myös hyvinvointialueesta annetun lain (hyvinvointialuelaki 611/2021) 7 §:n mukainen järjestämisvastuu: Hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta; tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä; tuottamistavan valinnasta; tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien osalta hyvinvointialuelain järjestämisvastuuta koskevia säännöksiä täydentää laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (sote-järjestämislaki, 612/2021). Hyvinvointialuelain 9 §:n 1 momentin mukaisesti jollei lailla toisin säädetä, hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Järjestämisvastuunsa puitteissa hyvinvointialue vastaa järjestettävien palvelujen tuottamistavan valinnasta.

Menettelylliset perusteet:

Hyvinvointialuelain 22.1 §:n mukaisesti hyvinvointialueella on aluevaltuusto, joka vastaa hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää hyvinvointialueen päätösvaltaa. Aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen hallintosäännöstä (hyvinvointialuelaki 22.2 § 2 k), jolla se voi siirtää toimivaltaansa hyvinvointialueen muille toimielimille, luottamushenkilöille ja viranhaltijoille asioissa, joista aluevaltuuston ei hyvinvointialuelaissa tai muussa laissa edellytetä päättävän (hyvinvointialuelaki 96.1 §).

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen toimielinten tehtävät ja toimivallan jako on määritetty hallintosäännön luvussa 4. Hallintosäännön 19 §:n 1. kohdan mukaan aluevaltuusto päättää hyvinvointialuestrategiasta ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiasta. Sote-järjestämislain 11.2 §:n mukaan palvelustrategiassa hyvinvointialue asettaa tavoitteet sille, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan ottaen huomioon hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus. Lepolan sulkeminen ei ole ristiriidassa Soiten palvelustrategian kanssa eikä edellytä siihen muutoksia. Soiten hallintosäännön 20 §:ssä on määritelty aluehallituksen tehtävät, joihin kuuluu muun muassa vastata järjestämisvastuun toteutumisesta (9. kohta). Hallintosäännön 20.2 §:n mukaan toimivalta on aluehallituksella,

mikäli toimivallasta ei ole säädetty laissa eikä määrätty hallintosäännössä tai edelleen delegointipäätöksessä. Soiten hallintosäännössä ei ole määräyksiä, jotka koskisivat toimivaltaa päättää palveluverkosta palvelustrategiaa yksityiskohtaisemmin, joten toimivalta asiassa tällöin kuuluu aluehallituksen yleistoimivaltaan.

Hallintosäännön 150 §:n mukaisesti kokouskutsu on toimitettava aluehallitukselle vähintään neljä (4) päivää ennen kokousta. Esityslista, joka sisältää selostuksen käsiteltävistä asioista ja ehdotukset toimielimen päätöksiksi, lähetetään kokouskutsun yhteydessä. Hallintosäännön mukaan erityisestä syystä esityslista tai yksittäisen asian selostus ja päätösesitys voidaan lähettää myöhemmin. Hallintosääntö ei myöskään tarkemmin määrittele tai rajaa, mitä tarkoitetaan erityisellä syyllä, jonka perusteella päätösesitys voidaan antaa myöhemmin kuin kokouskutsun lähettämisen yhteydessä. Aluehallituksen päätöksenteon ja asian käsittelyn edellyttämät valmisteluun liittyvät poliittiset keskustelut ovat olleet kesken kokouskutsua toimitettaessa ja esityslistan julkaisuvaiheessa, minkä vuoksi päätösesitys on annettu myöhemmin kuin kokouskutsun lähettämisen yhteydessä.

Aluehallituksen 10.11.2025 § 258 päätös Lepolan lakkauttamisesta kuten myös 27.10.2025 § 243 päätös muiden neuvottelutuloksen mukaisten toimien hyväksymisestä perustuu hyvinvointialueella käytyihin yhteistoimintaneuvotteluihin, joiden käyminen liittyi hyvinvointialueen talouden sopeuttamiseen sekä hyvinvointialueen strategian mukaisiin toiminnallisiin muutoksiin. Aluehallituksen 10.11.2025 § 258 päätöksen perustelut on ilmenevät kyseisen päätöksen sekä 27.10.2025 § 243 päätöksen esittelyteksteistä eli ne esitetään osana kyseisten kokousasioiden selostusosia. Asiassa toimivaltainen toimielin eli aluehallitus on asiasta päättäessään katsonut asiaa koskevat selvitykset sekä perustelut riittäviksi. Toimielimen päätöksen perusteluita ei ole myöskään käytäntönä toistaa pöytäkirjalla päätöskohdassa, jollei siihen ole erityistä syytä. Päätöskohtaan kirjataan siis lähtökohtaisesti vain varsinainen toimielimen asiassa antama ratkaisu.

Yhteenvedona todetaan, että aluehallituksen päätös asiassa perustuu yhteistoimintaneuvotteluiden neuvottelutulokseen ja Lepolan toimintayksikön lakkauttamisesta saataviksi arvioituihin kustannussäästöihin sekä siihen, että hyvinvointialueen alijäämän hyvinvointialuelain mukaiseksi kattamiseksi talouden sopeuttamisen toimenpiteet ovat välttämättömiä kuten myös ministeriön ohjausneuvotteluissa hyvinvointialueen tavoitteeksi on kirjattu.

Liitteenä:

- Oikaisuvaatimus (ei verkkojulkinen)
- Oikaisuvaatimuksesta versio, josta peitetty henkilötiedot (verkkojulkinen)

Päätösesitys

Aluehallitus päättää hylätä oikaisuvaatimuksen perusteettomana esittelytekstin mukaisessa vastauksessa esitetyin perustein.

Päätös